

Vasile Nemeș
Gabriela Fierbințeanu

Dreptul contractelor civile și comerciale

Teorie, jurisprudență, modele

Editura
Hamangiu
2020

două obligații caracteristice, respectiv plata prețului antreprizei și recepționarea lucrărilor/serviciilor comandate în regim de antrepriză.

§ 1. Obligațiile antreprenorului

1.1. Obligația de a executa lucrarea sau de a presta serviciul

19. *Obligația de a executa lucrarea sau de a presta serviciul* este principala obligație a antreprenorului. Această obligație poate fi, în funcție de natura concretă a lucrării sau serviciului care constituie obiectul contractului, o *obligație de rezultat* sau o *obligație de diligență*.

Pentru delimitarea fără echivoc a tipului de obligație se vor avea în vedere criteriile statuate de legiuitor în cadrul art. 1481 alin. (3) C. civ., și anume:

- a) modul în care obligația este stipulată în contract;
- b) existența și natura contraprestației și celelalte elemente ale contractului;
- c) gradul de risc pe care îl presupune atingerea rezultatului;
- d) influența pe care cealaltă parte o are asupra executării obligației.

Spre exemplu, dacă realizarea obiectului antreprizei depinde și de factori exteriori activității antreprenorului, pe care părțile îi prevăd încă de la încheierea contractului, atunci obligația asumată de acesta este de diligență, iar antreprenorul va fi ținut să folosească toate mijloacele necesare pentru atingerea rezultatului promis (de pildă, obligația profesorului care meditează un elev la o materie în vederea admiterii la facultate).

20. În ceea ce privește *durata de finalizare a antreprizei*, aceasta se determină în funcție de înțelegerea părților privind termenul de executare sau în raport de natura și complexitatea lucrărilor și serviciilor ce formează obiectul antreprizei. În situația în care contractul nu prevede criteriile de determinare a duratei de execuție, în practică s-a statuat că se va avea în vedere *termenul rezonabil* de executare a prestațiilor.

Astfel, într-o speță, s-a reținut că nu a fost stabilit convențional momentul limită până la care lucrările se impuneau a fi finalizate, ci doar momentul de la care acestea vor fi începute. Cu toate acestea, chiar lipsa stipulării unui termen de finalizare sau a unor termene intermediare, pe stadii de lucrări, conduce la prezumția că părțile contractante au avut reprezentarea realizării lucrării într-un interval de timp relativ scurt. Această *prezumție simplă* este întărită de stabilirea unor termene de plată a prețului serviciilor reglementate pe un interval scurt de timp (maxim 90 zile de la data semnării contractului). Or, caracterul sinalagmatic al obligațiilor contractuale asumate de părți printr-un contract de antrepriză și împrejurarea că, de regulă, și în absența unor reglementări exprese contrare, obligațiile se execută simultan și corelativ, conduc spre concluzia că părțile au prevăzut realizarea lucrării ce a format obiectul contractului într-un interval de timp limitat și

nu foarte îndepărtat de momentul încheierii contractului (C.A. Cluj, s. a II-a civ., dec. civ. nr. 173 din 21 martie 2017, idrept.ro).

21. Întrucât unele antreprize prezintă un grad ridicat de complexitate și tehnicitate (cum sunt, de pildă, lucrările și serviciile cu caracter de nouitate), antreprenorii fie se asociază cu alți executanți, fie dau în *subantrepriză* anumite activități contractate.

În privința *obligației de a procura materialele* din care se execută lucrarea, precizăm că acestea pot fi furnizate de antreprenor sau de beneficiar. Astfel, potrivit art. 1875 alin. (1) C. civ., dacă din lege sau din contract nu rezultă altfel, antreprenorul este obligat să execute lucrarea cu materialele sale. În acest caz, potrivit legii, el va răspunde pentru calitatea materialelor potrivit dispozițiilor de la contractul de vânzare [art. 1875 alin. (2) C. civ.]. În plus, art. 1863 C. civ. stipulează că antreprenorul datorează garanție contra viciilor lucrării și pentru calitățile convenite, potrivit dispozițiilor privind *garanția contra viciilor lucrului vândut*, care se aplică în mod corespunzător.

22. În cazul în care materialele sunt încredințate de beneficiar antreprenorului, acesta din urmă va avea obligația de a păstra materialele și de a le întrebuința potrivit destinației lor, conform regulilor tehnice aplicabile [art. 1875 alin. (3) C. civ.]. De asemenea, conform aceleiași text legal, antreprenorul va avea obligația de a justifica modul în care materialele încredințate de beneficiar au fost întrebuințate și de a restitui ceea ce nu a fost folosit la executarea lucrării.

Beneficiarul va avea dreptul ca, pe propria sa cheltuială, să controleze lucrarea în cursul executării ei, fără a-l stânjeni în mod nejustificat pe antreprenor, precum și să-i comunice acestuia observațiile sale (art. 1861 C. civ.). Reținem, deci, că în acest caz ne aflăm în prezența unui drept al beneficiarului, și nu a unei obligații, astfel că antreprenorul nu se va putea exonera de răspundere invocând neexercitarea de către beneficiar a acestui drept sau eventual neobservarea anumitor deficiențe de către beneficiar cu ocazia controlului efectuat. Părțile pot dubla contractul de antrepriză cu un *contract de depozit*, când materialele sunt procurate de beneficiar și se impune astfel.

În demersul de calificare a contractului, în practică s-a reținut că, din analiza înscrisului încheiat de părți, acestea au prevăzut predarea bunurilor către părâtă, cu obligația acesteia de a le monta și cu posibilitatea de a vinde bunurile, părâta rămânând obligată la restituirea prețului către reclamantă. Având în vedere aceste aspecte, instanța a constatat că bunurile nu au fost predate către părâta I.D. pentru a le păstra pentru o perioadă de timp și a le restitui în natură, astfel cum prevăd dispozițiile legale, ci le-a primit în principal pentru a le monta, în executarea contractului de *antrepriză* sau, în subsidiar, pentru a-l vinde. Așadar, instanța a apreciat că, în esență, procesul-verbal de custodie reprezintă, în fapt, un contract de *antrepriză* și conșignație (Judecătoria Sectorul 1 București, dec. nr. 6024 din 25 septembrie 2019, www.rolii.ro).

N.A.: În speță, părțile au încheiat un contract de *subantrepriză* ce a avut ca obiect realizarea și finalizarea lucrărilor „livrare și montaj tâmplărie metalică și uși sectionale” și un proces-verbal de custodie, prin care acestea au convenit ca părâta să preia în

custodie uşile descrise, părţile prevăzând că procesul-verbal va înceta la livrarea şi montajul de către pârâtă a uşilor în şantierul reclamantei sau, în cazul în care pârâtă va vinde uşile către terţe persoane, în această situaţie semnându-se un proces-verbal de terminare a custodiei, după achitarea contravalorii uşilor, în termen de 15 zile de la vânzare.

23. Dacă antreprenorul refuză să execute lucrarea contractată, beneficiarul poate să ceară instanţei obligarea antreprenorului la *executarea silită* a acesteia.

Anterior recepţiei lucrării însă, aceasta se poate deteriora sau poate pieri, executarea devenind astfel imposibilă. În lumina precizărilor făcute cu privire la partea care poate procura materialele necesare executării lucrării, vom distinge şi în acest caz între situaţia în care materialul a fost procurat de antreprenor sau de beneficiar.

Potrivit art. 1860 alin. (1) C. civ., dacă antreprenorul a procurat materialele şi anterior recepţiei lucrarea pierde ori se deteriorează din cauze neimputabile beneficiarului, antreprenorul este dator să o refacă pe cheltuiala sa şi cu respectarea condiţiilor şi termenelor iniţiale, ţinând seama, dacă este cazul, de regulile privind suspendarea fortuită a executării obligaţiei. Rezultă aşadar că, în această ipoteză, lucrarea/obiectul antreprizei rămâne în rizicopericolul antreprenorului până la momentul efectuării recepţiei.

24. Atunci când materialul a fost procurat de beneficiar, acesta este ținut să suporte cheltuielile refacerii lucrării numai dacă pieirea s-a datorat unui viciu al materialelor. Astfel cum se arată şi în literatura de specialitate, şi în acest caz antreprenorul va trebui să acopere cheltuielile refacerii lucrării, inclusiv cu privire la materiale, dacă beneficiarul dovedeşte că viciile materialelor puteau şi trebuiau să fie constatate de către antreprenor anterior pieirii lucrării, iar acesta nu l-a informat pe beneficiar^[1].

Se poate trage concluzia din norma reprodusă, dar şi din interpretarea celorlalte dispoziţii aplicabile în materie, că antreprenorul devine un fel de consilier/consultant al beneficiarului în privinţa procurării materiilor prime şi materialelor necesare realizării obiectului antreprizei. Aceasta cu atât mai mult în acele situaţii în care antreprenorul este profesionist, iar beneficiarul are statutul de consumator.

În celelalte cazuri, beneficiarul este obligat să furnizeze din nou materialele, dacă pieirea sau deteriorarea nu este imputabilă antreprenorului [art. 1860 alin. (2) C. civ.].

25. Legea nu prevede, dar în virtutea *principiului libertăţii contractuale*, părţile pot stabili ca obiectul antreprizei să se realizeze cu *participaţii mixte*, respectiv o parte din materiale să fie procurate de către antreprenor, iar o altă parte să fie puse la dispoziţie de către beneficiar. Fără îndoială că în astfel de situaţii se divid şi aspectele specifice răspunderii pentru materialele şi materiile folosite în antrepriză.

^[1] R. DINCĂ, *Contracte civile speciale în noul Cod civil*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2013, p. 203.

Când pieirea sau deteriorarea are loc după recepția lucrării, antreprenorul rămâne răspunzător numai în temeiul *garanției contra viciilor* și pentru calitățile convenite [art. 1860 alin. (3) C. civ.]. Potrivit textului legal, după predare, antreprenorul nu răspunde pentru pieirea sau deteriorarea lucrului din alte cauze, fiind chemat să răspundă numai pentru vicii și pentru calitățile convenite. Făceam mențiunea și în cele de mai sus, *supra* §11, că, în practică, pentru protecția beneficiarului sub aspectul calității lucrărilor efectuate/serviciilor prestate, părțile convin încheierea unei *scrisori de garanție bancară*, a unei *polițe de asigurare* ori reținerea unui procent din prețul lucrărilor.

1.2. Obligația de garanție pentru vicii ascunse

26. Potrivit art. 1863 alin. (1) C. civ., antreprenorul datorează *garanție* atât pentru *viciile ascunse* ale lucrării, cât și pentru *conformitatea produselor livrate*, potrivit dispozițiilor privind garanția contra viciilor lucrului vândut. Se înțelege că norma are în vedere antreprizele în care părțile convin că materialele sunt procurate de către antreprenor. Practic, în astfel de ipoteze, antreprenorul are dublă calitate, furnizor de materii prime și materiale și prestator de servicii.

Așa cum s-a statuat în practica judiciară, *termenul de garanție* începe să curgă de la data finalizării lucrării, iar nu de la data semnării contractului (C.A. Cluj, s. a II-a civ., dec. civ. nr. 173 din 21 martie 2017, *idrept.ro*).

Garanția amintită anterior poate fi constituită inclusiv pentru calitatea bunurilor livrate de către antreprenor în realizarea antreprizei.

Noțiunea de „garanție” în materia contractelor de antrepriză nu înseamnă doar obligația antreprenorului de a garanta pentru viciile bunului pe care îl execută, ci și pe aceea de sumă de bani pe care trebuie să o mențină o anumită perioadă de timp la dispoziția beneficiarului, fiind denumită și „garanție financiară”. În mod plastic, dar edificator, când se exprimă în bani, garanția în acest înțeles constituie o „garanție” a garanției pentru vicii. Cuantumul sumelor cu titlu de garanție financiară se situează procentual între 5 și 15% din valoarea contractului și se constituie, de cele mai multe ori, prin rețineri succesive din cuantumul facturilor parțiale pentru lucrările executate, fiind depusă într-un cont separat al subantreprenorului exclusiv pentru garanții (*Trib. Specializat Cluj, sent. nr. 258 din 28 ianuarie 2016, idrept.ro*).

Sumele astfel reținute servesc la eliminarea deficiențelor (viciilor) lucrărilor de către beneficiar, în cazul în care antreprenorul refuză efectuarea acestora.

27. Beneficiarul care a descoperit *viciile ascunse* este obligat să le aducă la cunoștința antreprenorului într-un *termen rezonabil*, în caz contrar fiind aplicabile dispozițiile art. 1709 alin. (1) C. civ., raportat la art. 1863 C. civ., care conduc la concluzia că nerespectarea acestei obligații decade beneficiarul din dreptul de a cere *rezoluțiunea* sau *rezilierea* contractului.

Fiind sesizată cu aspectele privind *răspunderea antreprenorului* pentru viciile ascunse, instanța a statuat în speță: având în vedere condițiile propuse de art. 1707-1714 C. civ., aplicate contractului de antrepriză, față de specificul celui din urmă contract nu pot fi avute în vedere decât cerințele ca viciile să existe în momentul terminării lucrării și ca acestea să fie grave, respectiv să fie necorespunzătoare opțiunilor beneficiarului, astfel încât, dacă acesta ar fi cunoscut în mod aprioric că rezultatul lucrării este vădit opus unuia cel puțin rezonabil, nu ar mai fi contractat. Instanța nu a reținut condiția ca viciul să fie ascuns, în raport de necesitatea adaptării prevederilor art. 1707 la contractul de antrepriză (C.A. Bacău, s. I civ., dec. nr. 11 din 16 ianuarie 2017, idrept.ro).

N.A. În consecință, pentru convingerea instanței a fost suficient ca viciul să fie grav, fără să mai aibă relevanță caracterul aparent sau ascuns al acestuia pentru a dispune tragerea la răspundere a antreprenorului.

28. O problemă care s-a pus în practică a fost aceea privind *calitatea procedurală* a persoanei care poate să invoce viciile ascunse pe tărâmul contractului de antrepriză. Mai exact, s-a analizat dacă subdobânditorul bunului realizat în regim de antrepriză, care a achiziționat bunul de la beneficiar, are acțiune directă împotriva antreprenorului pentru viciile ascunse ale lucrului. Soluția la care s-a ajuns este defavorabilă subdobânditorului, în sensul că acestuia nu i se poate recunoaște o *acțiune directă* pentru vicii împotriva antreprenorului, principalul argument constituindu-l *principiul relativității efectelor actului juridic*.

Mai exact, într-un caz practic instanța a reținut: tribunalul trebuia să analizeze dacă intimata, fiind al 2-lea subdobânditor al bunurilor și neavând calitatea de beneficiar direct al lucrării, nefiind parte în contractul de antrepriză invocat, poate să invoce garanția pentru vicii ascunse și să atragă răspunderea antreprenorului printr-o acțiune directă, dat fiind faptul că intimata avea deja la dispoziție garanția pentru vicii ascunse, în temeiul contractului de vânzare-cumpărare încheiat cu T.C. SA. (C.A. Cluj, s. a II-a civ., înch. civ. nr. 1/2017, idrept.ro).

Rezultă așadar că subdobânditorul nu beneficiază de acțiunea directă împotriva antreprenorului privind răspunderea pentru viciile ascunse ale bunului efectuat în regim de antrepriză, acesta putându-se îndrepta însă împotriva celui de la care a cumpărat bunul sau l-a dobândit prin orice altă convenție.

29. Dreptul la acțiunea în garanție pentru vicii se *prescrie* diferit, după cum ne aflăm în prezența viciilor ascunse sau aparente.

În cazul *viciilor aparente*, potrivit art. 2530 alin. (1) C. civ., dacă prin lege nu se prevede altfel, prescripția dreptului la acțiune izvorât din transmiterea unor bunuri sau executarea unor lucrări, cu vicii aparente, în cazurile în care legea sau contractul obligă la garanție și pentru asemenea vicii, începe să curgă de la data predării sau recepției finale a bunului ori a lucrării sau, după caz, de la data împlinirii termenului prevăzut de lege ori stabilit prin procesul-verbal de constatare a viciilor, pentru înlăturarea de către debitor a viciilor constatate. Aceste dispoziții sunt aplicabile și în cazul *lipsei calităților convenite ori al lipsurilor cantitative*, însă numai dacă oricare dintre aceste lipsuri puteau fi descoperite, fără cunoștințe speciale, printr-o verificare normală [art. 2530 alin. (2) C. civ.].

În ceea ce privește *viciile ascunse*, potrivit art. 2531 alin. (1) C. civ., dacă prin lege nu se prevede altfel, prescripția dreptului la acțiune începe să curgă:

a) în cazul unui bun transmis sau al unei lucrări executate, alta decât o construcție, de la împlinirea unui an de la data predării ori recepției finale a bunului sau a lucrării, în afara cazului în care viciul a fost descoperit mai înainte, când prescripția va începe să curgă de la data descoperirii;

b) în cazul unei construcții, de la împlinirea a 3 ani de la data predării sau recepției finale a construcției, afară numai dacă viciul a fost descoperit mai înainte, când prescripția va începe să curgă de la data descoperirii.

În conformitate cu prevederile art. 2531 alin. (4) C. civ., termenele de un an, respectiv 3 ani sunt *termene de garanție* înăuntrul cărora viciile trebuie, în toate cazurile, să se ivească. De reținut că prevederile legale de mai sus sunt norme cu caracter general, ceea ce înseamnă că ele își vor găsi incidență doar în situația în care normele speciale nu reglementează termene mai lungi de prescripție sau condiții ori momente diferite de curgere a prescripției.

1.3. Obligația de informare care revine antreprenorului

30. Potrivit art. 1858 C. civ., antreprenorul este obligat să îl informeze fără întârziere pe beneficiar dacă normala executare a lucrării, trăinicia ei sau folosirea potrivit cu destinația acesteia ar fi în primejdie. Cauzele care determină o asemenea situație, potrivit dispozițiilor textului citat, sunt:

- materialele procurate sau celelalte mijloace pe care, potrivit contractului, beneficiarul le-a pus la dispoziție;
- instrucțiunile necorespunzătoare date de beneficiar;
- existența sau ivirea unor împrejurări pentru care antreprenorul nu este ținut să răspundă.

În contractele de antrepriză care, de regulă, nasc obligații de mijloace, informația sau consilierea implică o latură aleatorie (înțelepciunea și buna-credință a celui ce o acordă) și, mai rar, o obligație de rezultat, atunci când este vorba de exactitatea unei informații care nu încorporează aleatoriul și presupune o strânsă colaborare cu clientul, care își păstrează libertatea de decizie^[1].

31. Norma nu prevede, dar se înțelege că *obligația de informare* se naște încă din momentul negocierii contractului de antrepriză și dăinuie până la încetarea efectelor sale specifice.

Precizarea își găsește eficiența practică din perspectiva răspunderii pentru neexecutare, în sensul că, dacă informarea s-a dovedit a fi necorespunzătoare în perioada de negociere a contractului, răspunderea va fi, de principiu, delictuală, iar dacă obligația de informare este deficitară după încheierea contractului, atunci răspunderea va fi contractuală, putând conduce la *rezilierea/rezoluțiunea* contractului, cu daune-interese, după caz.

În situațiile de mai sus, după înștiințarea sa de către antreprenor, beneficiarul poate să nu ia măsurile necesare într-un termen potrivit cu împrejurările. Într-o asemenea ipoteză, antreprenorul are opțiunea de a rezilia contractul sau de a continua executarea lucrării, însă nu pe riscul său, ci pe riscul beneficiarului,

---

[1] M.L. BELU MAGDO, *Contractul de antrepriză* (I), în R.D.C. nr. 10/2010, p. 22.

notificându-l în acest sens [art. 1859 alin. (1) C. civ.]. Trebuie însă reținut, astfel cum se sublinia și în doctrină^[1], că riscul va trece asupra beneficiarului numai la notificarea lui în acest sens și numai în privința riscului în legătură cu care s-a făcut informarea.

Prin excepție, dacă lucrarea ar fi de natură să amenințe sănătatea sau integritatea corporală a persoanelor, antreprenorul este obligat să ceară *rezilierea* contractului, sub sancțiunea de a prelua riscul și de a răspunde pentru prejudiciile cauzate inclusiv terților [art. 1859 alin. (2) C. civ.]. Rezilierea nu se circumscrie în acest caz ipotezei reglementate de art. 1516 C. civ. coroborat cu art. 1551 C. civ., ci are mai degrabă sensul unui mecanism prin care se protejează interesul general, astfel că îndepărtarea de la rolul său obișnuit este perfect justificată. Opțiunea legiuitorului se fundamentează pe caracterul social al scopului urmărit și pe protecția beneficiarului împotriva consecințelor dăunătoare ce ar putea rezulta din obiectul antreprizei.

32. Pe lângă obligația de informare, doctrina mai menționează și alte *obligații accesorii ale antreprenorului*, și anume obligația antreprenorului de securitate, datorată clientului atunci când lucrarea presupune prezența acestuia (de exemplu, pe timpul activităților desfășurate în cluburi sportive, discoteci), respectiv obligația antreprenorului de prudență care s-ar traduce în importanța execuției corecte a lucrării și supravegherea (păstrarea) unor bunuri aparținând clientului (de exemplu, păstrarea bunurilor de valoare ale pacientului de către clinica unde este internat^[2]).

§ 2. Obligațiile beneficiarului

2.1. Obligația de plată a prețului

33. *Prețul* contractului de antrepriză poate consta într-o sumă de bani sau în orice alte bunuri sau prestații [art. 1854 alin. (1) C. civ.]. Prețul trebuie să fie serios și determinat sau cel puțin determinabil. Prețul antreprizei poate fi plătit integral la termenul stabilit de părți sau fracționat pe anumite stadii de lucrări, adică etapizat în raport de efectuarea prestațiilor ce constituie obiectul principalei obligații a antreprenorului, aceea de a executa lucrarea sau de a presta serviciul.

Prețul este foarte bine detaliat, mai ales în *antrepriza de construcții*, iar pentru ilustrare redăm din considerentele unei decizii de practică judiciară. Conform mențiunilor din contractul de antrepriză, plata se face, de regulă, în următoarea modalitate: 25% la semnarea contractului; 25% la maxim trei zile bancare de la descărcarea primului camion în șantier; 25% la maxim trei zile bancare de la finalizarea acoperișului; 15% la momentul în care finisajele sunt aduse în stadiu „la roșu”; 10% la maxim trei zile bancare de la semnarea procesului-verbal de recepție (C.A. Suceava, s. a II-a civ., dec. nr. 40 din 26 ianuarie 2017, idrept.ro).

^[1] R. DINCĂ, *op. cit.*, p. 201.

^[2] L. STĂNCIULESCU, *Dreptul contractelor civile. Doctrină și jurisprudență*, ed. a 3-a, Ed. Hamangiu, București, 2017, p. 395; M. AFRĂSINIE, *op. cit.*, p. 229.